Služba vkládaní rukou a mazání olejem:

Teologie Božího dotyku

Pán Bůh tvoří a působí svým Slovem. Jeho Slovo se často inkarnuje a bere na sebe nejrůznější podoby. Protože jsme materielními bytostmi, Bůh se nám přibližuje i tím, že s námi komunikuje velmi konkrétními způsoby. Zároveň nás žádá, abychom uznali svou omezenost, své limity a záludnosti svého smyslového vnímání skutečnosti.

Bible vysoko hodnotí důležitost dotyku lidské bytosti, ale nezastírá, že ne každý dotyk je správný a přináší povzbuzení a ujištění. Vždyť jsou i dotyky hříšné a lidé si jimi mohou způsobit bolest i smrt.

Starý zákon vyučoval o určité spojitosti vnějšího dotyku a vnitřní reality. Nejde ani tolik o fyzickou čistotu, jako o čistotu srdce. Pán Bůh chce, aby si Izraelité uvědomili, že právě tak, jako se znečistí při dotyku mrtvého těla, je nečisté každé dílo jejich rukou. (Ag 2,11-14: *Toto praví Hospodin zástupů: "Požádej kněze o poučení. 12 »Kdyby někdo nesl svaté maso v cípu svého šatu a dotkl by se tím cípem chleba, kaše, vína, oleje nebo jakéhokoli jídla, bude to tím posvěceno?«" Kněží odpověděli: "Nikoli." 13 I řekl Ageus: "Kdyby se někdo poskvrněný mrtvolou dotkl něčeho z těchto věcí, poskvrní se to tím?" Kněží odpověděli: "Poskvrní." 14 Ageus na to pokračoval: "Tak je tomu přede mnou s tímto lidem, s tímto pronárodem, je výrok Hospodinův,* ***i se vším dílem jejich rukou: cokoli sem přinášejí je poskvrněné****.*

Pán Bůh vidí hřích za tak závažný, že lidé jsou jím zcela jasně poznamenáni. Podívejme se, co čteme u Jeremiáše - Pl 4,13-15: *To pro hříchy jeho proroků, pro nepravosti kněží, kteří prolévali uprostřed něho krev spravedlivých. 14 Potáceli se po ulicích slepí, potřísněni krví, nikdo se nesměl dotknout jejich oděvu. 15 "Odstupte! Nečistý!" volali na ně, "Odstupte! Odstupte! Nedotýkejte se!"*

V Novém zákoně Kristus vyhlašuje novou smlouvu, vyžadující radikální čistotu srdce. Apoštol Pavel považuje již staré předpisy za povrchní.[1] V době po Kristově oběti jsou to již jen lidské předpisy o věcech, které se použitím ničí a které někteří lidé používají k ovládání druhých. To ale není cesta kupředu. Pro Pavla nejsou problémem lidské smysly. Jde pod povrch a odhaluje problém v lidském srdci.[2] Převrácené srdce působí, že následujeme sklony svého těla a své sobecké zájmy. Proto apoštol Pavel nevolá křesťany k askezi – to znamená k omezení a regulaci toho, čeho se můžeme dotknout a čeho nikoli. Apoštol volá k regulaci a proměně srdce a našich přání. V naší souvislosti ale neneguje moc dotyku.

Těžko si na konci starozákonní doby představit větší změnu, než když vtělený Mesiáš jedná novým způsobem. Jestliže bylo např. nemyslitelné, aby se někdo dotkl Boha, nebo ho dokonce viděl, tak apoštol Jan píše: 1J 1,1: *Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme na vlastní oči viděli, na co jsme hleděli a čeho se naše ruce dotýkaly, to zvěstujeme: Slovo života.* Vzkříšený Kristus vyzývá učedníky: *Podívejte se na mé ruce a nohy: vždyť jsem to já. Dotkněte se mne a přesvědčte se….* (L 24,39). Nedotknutelný Bůh se stává v Kristu Bohem zvláštní blízkosti.

---

[1] Ko 2,20: *Jestliže jste spolu s Kristem zemřeli mocnostem světa, proč si necháváte předpisovat: 21 neber to do rukou, nejez, nedotýkej se - jako byste stále ještě byli v moci světa? 22 Jsou to lidské předpisy a nauky o věcech, které se použitím ničí. 23 Vydávají se za moudrost jako zvláštní projev zbožnosti, sebeponižování nebo tělesné umrtvování, ale nic neznamenají pro ovládání vášní.*

[2] Ef 2,3: *….žili jsme sklonům svého těla, dali jsme se vést svými sobeckými zájmy….*

Důležitost dotyku se projevuje při různých zázracích. Zázraky se v Bibli často dějí prostřednictvím fyzického kontaktu. To samozřejmě nemá potvrzovat, že je zde nějaký skrytý mechanismus, jako když kouzelník – ilusionista na pódiu předvádí své kousky. Dotyk v Bibli není ani magický. Pán Ježíš může konat zázraky i na dálku. Přesto všechno fyzický kontakt ukazuje na nástroj Boží moci. Novozákonní příklady dotyku jsou typické především v situacích uzdravení. Nejenom Pán Ježíš, ale i jeho učedníci – ve starozákonním smyslu očištění prolitou krví Beránka, mohou být nástrojem Boží moci.

1. Bůh se člověka dotýká svými posly (anděly), viděními a jevy

- Bůh staví někdy člověku do cesty překážky - Bileámova oslice viděla Božího posla s mečem dříve, než prorok (Nu 22,23): *Oslice spatřila Hospodinova posla, jak stojí v cestě s taseným mečem v ruce, uhnula z cesty a šla polem. Bileám oslici bil, aby ji zase zavedl na cestu.*

- Jákobův zápas u potoku Jabok (Gn 32,25): *Pak zůstal Jákob sám a tu s ním kdosi zápolil, dokud nevzešla jitřenka.*

- Saul u Damašku (Sk 9,3): *Na cestě, když už byl blízko Damašku, zazářilo kolem něho náhle světlo z nebe. 4 Padl na zem a uslyšel hlas: „Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?“*

- Makedonec, který mluví k apoštolu Pavlovi a zve ho ke službě (Sk 16,9): *Tam měl Pavel v noci vidění: Stanul před ním jakýsi Makedonec a velmi ho prosil: "Přeplav se do Makedonie a pomoz nám!"*

2. Bůh se často dotýká člověka prostřednictvím jiného člověka. Elementy předání Božího dotyku.

Pán Bůh často pro svůj dotyk používá člověka jako nástroj. Používá různé elementy jako je např. voda, olej, nebo jen vložená ruka.

- Mojžíš holí vyvádí vodu ze skály (Nu 20,11): *Nato Mojžíš pozdvihl ruku, dvakrát udeřil svou holí do skaliska a vytryskl proud vody, takže se napila pospolitost i jejich dobytek.*

- Samuel olejem pomazává Davida za krále (1Sa 16,13): *Samuel tedy vzal roh s olejem a pomazal ho uprostřed jeho bratrů. A duch Hospodinův se Davida zmocňoval od onoho dne i nadále. Samuel pak hned nato odešel do Rámy.* **Kdo ve skutečnosti pomazal? Byl to Bůh, skrze ruku Samuelovu** (2Sa 12,7b): *Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Já jsem tě pomazal za krále nad Izraelem a já jsem tě vytrhl ze Saulových rukou.*

- Naamán syrský se musí ponořit do vod Jordánu (2Kr 5,10): *Elíša mu po poslovi vzkázal: "Jdi, omyj se sedmkrát v Jordánu a tvé tělo bude opět zdravé. Budeš čist."*

- Vložení rukou při předání nebo potvrzení daru Ducha svatého. 1Tm 4,14: *Nezanedbávej svůj dar, který ti byl dán podle prorockého pokynu, když na tebe starší vložili ruce.*

- Ananiáš vkládá ruce na Saule Tarzenského (Sk 9,17): *Ananiáš šel, vstoupil do toho domu, vložil na Saula ruce a řekl: "Saule, můj bratře, posílá mě k tobě Pán - ten Ježíš, který se ti zjevil na tvé cestě; chce, abys opět viděl a byl naplněn Duchem svatým."*

Shrnutí:

Fyzický dotyk hraje v Bibli důležitou roli. I když Pán Bůh zasahuje lidí také bez přímého dotyku, velmi často je nástrojem jeho dotyku člověk. Pán Ježíš se často dotýká lidí (žehná, uzdravuje). Apoštolé podobně vztahují své ruce k žehnání, ustanovení a pověření služebníků (ordinace) a při službě uzdravování. Při vkládání rukou se nejedná o žádnou magii. Člověk v tuto chvíli dává svou ruku k dispozici Bohu.

3. Pán Ježíš vkládal ruce

- Na děti (Mt 19,13): *Tehdy k němu přinášeli děti, aby na ně vložil ruce a pomodlil se; ale učedníci jim to zakazovali.* (Mk 10,16): *Objímal je, vkládal na ně ruce a žehnal jim.*

- Na nemocné (Mk 6,5): *A nemohl tam učinit žádný mocný čin, jen na několik málo nemocných vložil ruce a uzdravil je.*

- Představený synagogy – Jairos přišel prosit Pána Ježíše (Mark 5,23): *a úpěnlivě ho prosil: "Má dcerka umírá. Pojď, vlož na ni ruce, aby byla zachráněna a žila!"*

- Na hluchého a špatně mluvícího (Mk 7,32): *Tu k němu přivedou člověka hluchého a špatně mluvícího a prosí ho, aby na něj vložil ruku.*

- Modlitby za přinesené nemocné – kdo se dotkli, byli uzdraveni (Mk 6,56): *A kamkoli vcházel do vesnic, měst i dvorců, kladli nemocné na tržiště a prosili ho, aby se směli dotknout byť jen třásně jeho roucha. A kdo se ho dotkli, byli uzdraveni.*

- Na hluchoněmého (Mk 7,33): *Vzal ho stranou od zástupu, vložil prsty do jeho uší, dotkl se slinou jeho jazyka,..*

- Na slepého (Mk 8,23): *I vzal toho slepého za ruku a vyvedl ho z vesnice; potřel mu slinou oči, vložil na něho ruce a ptal se ho: "Vidíš něco?"* (Mk 8,25): *Potom mu znovu položil ruce na oči; slepý prohlédl, byl uzdraven a viděl všecko zcela zřetelně.*

- Na nemocné (L 4,40): *Když slunce zapadlo, všichni k němu přiváděli své nemocné, kteří trpěli rozličnými neduhy; on vzkládal ruce na každého z nich a uzdravoval je.*

- *Vyslání učedníků (L 10,8-9): A když přijdete do některého města a tam vás přijmou, jezte, co vám předloží; 9 uzdravujte nemocné a vyřiďte jim: `Přiblížilo se k vám království Boží.´*

- Na ženu zkroucenou nemocí 18 let (Lk 13,12): *Když ji Ježíš spatřil, zavolal ji a řekl: "Ženo, jsi zproštěna své nemoci" a vložil na ni ruce;*

- Pán Ježíš pozvedal ruce k žehnání (Lk 24,50): *Potom je vyvedl až k Betanii, zvedl ruce a požehnal jim;*

4. Učedníci vkládali ruce

- Poslání učedníků (Mt 10,7-8): *Jděte a kažte, že se přiblížilo království nebeské. Nemocné uzdravujte, mrtvé probouzejte k životu, malomocné očišťujte, démony vymítejte; zadarmo jste dostali, zadarmo dejte.*

- Pozdější závěr Markova evangelia (Mk 16,18): *budou brát hady do ruky, a vypijí-li něco smrtícího, nic se jim nestane; na choré budou vkládat ruce a uzdraví je."*

- Apoštolé v díle (Sk 5,14-16): *A stále přibývalo mnoho mužů i žen, kteří uvěřili Pánu. 15 Dokonce vynášeli nemocné i na ulici a kladli je na lehátka a na nosítka, aby na některého padl aspoň Petrův stín, až půjde kolem. 16 Také z ostatních míst v okolí Jeruzaléma se scházelo množství lidí; přinášeli nemocné a sužované nečistými duchy a všichni byli uzdravováni.*

- Apoštolé ordinují diakony (Sk 6,6): *Přivedli je před apoštoly, ti se pomodlili a vložili na ně ruce.*

- Petr a Jan vkládají ruce na Samařské věřící (Sk 8,17): *Petr a Jan tedy na ně vložili ruce a oni přijali Ducha svatého.*

- Simonie - pokus o zneužití a zakoupení moci Ducha svatého předávané dotykem ruky – (Sk 8,18-19): *Když Šimon viděl, že ten, na koho apoštolé vloží ruce, dostává Ducha svatého, nabídl jim peníze a řekl: 19 "Dejte i mně tu moc, aby Ducha svatého dostal každý, na koho vložím ruce."*

- Sk 9,12: a dostalo se mu vidění, jak k němu vchází muž jménem Ananiáš a vkládá na něj ruce, aby opět viděl."

- Sk 9,17: Ananiáš šel, vstoupil do toho domu, vložil na Saula ruce a řekl: "Saule, můj bratře, posílá mě k tobě Pán - ten Ježíš, který se ti zjevil na tvé cestě; chce, abys opět viděl a byl naplněn Duchem svatým."

- Vyslání misionářů Saule a Barnabáše (Sk 13,3): *A tak po modlitbách a postu na ně vložili ruce a vyslali je k dílu.*

- Neznovuzrození učedníci bez Ducha svatého v Efezu (Sk 19,6): *Jakmile na ně Pavel vložil ruce, sestoupil na ně Duch svatý a oni mluvili v prorockém vytržení.*

- Uzdravování nemocných Pavlem na Patmu (Sk 28,9): *A potom začali přicházet i jiní nemocní z ostrova a Pavel je uzdravoval.*

5. Pomazání (potírání) olejem

Mazání a potírání olejem se v Bibli vyskytuje mnohokrát.[3] Olej se získával z plodů olivových stromů. Užíval se při přípravě jídel a také jako léčivý a kosmetický přípravek. V horkém a suchém podnebí bývala problémem vysušená kůže, která snadno popraskala. Olej ji zvlhčoval a chránil. Potření olejem osvěžovalo. Pastýři používali olej dokonce i k ošetření zraněných ovcí. Tato souvislost je metaforicky vyjádřena v Ž 23,5. Hospodin je dobrý pastýř a žalmista je ovcí, která je ošetřována: *„Pomazuješ olejem hlavy mé…“*

- Olejem byla pomazána svatyně v Betel, pomazáni byli kněží, králové, někdy určitý prostor – příbytek.

- Pomazání k pohřbu – Pán Ježíš měl být pomazán do hrobu (Mk 16,1): *Když uplynula sobota, Marie z Magdaly, Marie, matka Jakubova, a Salome nakoupily vonné masti, aby ho šly pomazat.*

- Pomazání nemocných (Mk 6,13): *vymítali mnoho zlých duchů, potírali olejem mnoho nemocných a uzdravovali je.*

- Pomazání Pána Ježíše vzácným olejem od hříšné ženy (L 7,38): *s pláčem přistoupila zezadu k jeho nohám, začala mu je smáčet slzami a otírat svými vlasy, líbala je a mazala vzácným olejem.*

- Výtka farizeovi (L 7,46): *Nepomazal jsi mou hlavu olejem, ona však vzácným olejem pomazala mé nohy.*

- Pomazání od Marie (J 11,2): *To byla ta Marie, která pomazala Pána vzácným olejem a nohy mu otřela svými vlasy; a její bratr Lazar byl nemocen.*

- Ošetření zraněného Samařanem (L 10,34): *přistoupil k němu, ošetřil jeho rány olejem a vínem, obvázal mu je, posadil jej na svého mezka, zavezl do hostince a tam se o něj staral.*

- Mesiáš je Pomazaným, jak vyjadřuje jeho titul (Žd 1,9): *Miluješ spravedlnost a nenávidíš nepravost, proto pomazal tě, Bože, Bůh tvůj olejem radosti nad všechny tvé druhy.´*

- Pomazání nemocných Jk 5,14: *Je někdo z vás nemocen? Ať zavolá starší církve, ti ať se nad ním modlí a potírají ho olejem ve jménu Páně.*

[3] (olej 81 x, pomazal 23 x, pomazat 2 x, pomazali 10 x, pomazání 24 x)

Shrnutí:

Olej byl určen jako doplněk k modlitbě pro službu nemocným v prvotní církvi (Jk 5,14). Měl určitou léčebnou hodnotu ve starověku, ale jeho použití při službě nemocným u Jakuba je spíše ceremoniální či symbolické při dovolávání se Boží moci k pozvednutí nemocného.[4] **Symbolické použití oleje** se několikrát objevuje v evangeliích.[5] Symbolické užití pomazání v Novém zákoně jasně ukazuje k přítomnosti a moci Ducha svatého, tak jak je to vyjádřeno pomazáním Krista k jeho mesiášskému úkolu (Sk 10,38).[6] Při pomazání v Novém zákoně není položen důraz tolik na osobu, jako na dílo Ducha svatého. **Potírání olejem podtrhuje aktivitu Boží ruky, která se projevuje při svém působení jako odpověď na modlitbu církve.**

6. Modlitba za nemocné, vkládání rukou a potření olejem

Při praktikování jednotlivých doporučení Božího slova se nemáme rozdělovat a přít a stavět různé aplikace proti sobě. Boží slovo je ve věci mazání olejem velmi flexibilní a nedává jednotné normativní učení o způsobu vkládání rukou a potírání nemocných olejem.

Modlitba, žehnání a potírání olejem je posláním služebníků Slova a starších církve. Základním posláním biskupů a presbyterů je pečovat o církev – žít s církví, vyučovat (být schopný učit) a vkládat ruce na nemocné. Kvalifikací k tomuto dílu je obrácení, duchovní zkušenost, proměněný charakter, osvědčení se v Božím díle a pověření církví.

Při službě nemocným je nepochybně důležitý soucit (lítost), který je projevem empatie. U Pána Ježíše můžeme projevy empatie vícekrát vidět. Např. Mt 14,14: *Když vystoupil, uviděl velký zástup a bylo mu jich líto. I uzdravoval jejich nemocné.*

Jediný text v Písmu zachycující apoštolské doporučení ke službě nemocným je Jk 5,13-16.

Jk 5,13 Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις, ψαλλέτω·
Vede se n□komu z vás zle? A□ se modlí! Je n□kdo dobré mysli? A□ zpívá Pánu!

Jk 5,14 ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἀλείψαντες [αὐτὸν] ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου.
Je někdo z vás nemocen? Ať zavolá starší církve, ti ať se ***<u>nad ním</u>*** *modlí* (ep‘ autón-modlit se nad) *a potírají (participium aor. aleipsó) ho olejem ve jménu Páně.*

Jk 5,15 καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ.
Modlitba víry zachrání (ind. futura) *nemocného,* ***<u>Pán jej pozdvihne</u>*** (ind. futura egeiró-povstat, zbudit, pozdvihnout, postavit na rukou), *a dopustil-li se hříchů, bude mu odpuštěno.*

Jk 5,16 ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλήλοις τὰς ἁμαρτίας καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων ὅπως ἰαθῆτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη.

---

[4] Srov. Dictionary of Biblical Imagery, IVP, Downer Grove 2000, s.

[5] Např. Mk 6,13: *vymítali mnoho zlých duchů, potírali olejem mnoho nemocných a uzdravovali je.*

[6] NBK - *jak Bůh pomazal Duchem Svatým a mocí Ježíše z Nazaretu, který chodil, konal dobro a uzdravoval všechny utlačované od ďábla, protože Bůh byl s ním.*

Vyznávejte hříchy jeden druhému a modlete se jeden za druhého, abyste byli uzdraveni. Velkou moc má vroucí modlitba spravedlivého.

- **Mazání olejem** – olej byl používán jako lék starověku (milosrdný Samařan). Učedníci používali olej při mazání nemocných, když je Pán Ježíš vyslal zvěstovat Boží království (Mk 6,13). Zdá se, že to byla v 1. století samozřejmá praxe při službě nemocným. Při této službě by, pokud možno, měla sloužit více, než jen jedna osoba (zavolat starší). Vlastní mazání může být provedeno palcem, který se ponoří do oleje a pak můžeme udělat na čele nemocného znamení kříže. Někdy jsou pomazány i dlaně. Je to velmi podobné starozákonnímu pomazání králů a kněží. Nemocný se stává pomazaným Páně a odevzdává se tak cele do Boží ruky. Tato služba uvolňuje sílu a působí velké změny v životě nemocného a často i celého společenství.

- **Vkládání rukou** – tato služba má dva kořeny. Jeden je teologický a druhý je psychologický. Teologicky je to akt adopce – přijetí. Rabín přijal svého žáka k dalšímu studijnímu kurzu vkládáním rukou. Později Barnabáš a Saul byli tímto způsobem vysláni do misie jako součást vysílajícího antiochijského sboru. Pokud je použito vkládání rukou na nemocné, pak tím vyjadřujeme, že naše ruce nemocného přijímají a že ho nesou jako součást Kristova těla, aby mohl od Krista přijmout zdraví a požehnání. Vložení rukou tvoří viditelnou spojnici ke zdroji, kterým je Kristus. My nemůžeme nic dát, ale smíme být obyčejnými nástroji spojení se zdrojem života a životaschopnosti. Ti, kteří vkládají ruce jsou použiti jako článek v řetězci milosti. Psychologicky je tato služba také zakořeněna velmi hluboce. Láska bývá často vyjádřena dotykem. Medicína před časem objevila, jak je pro narozené dítě důležité se dotýkat rodičů. Dotyk má větší význam, než si uvědomujeme. Věřím, že to prožíváme, když sloužíme sv. večeři Páně. Vložení rukou je ve spojení s modlitbou velmi významnou službou.

- Všimněme si teologie textu ze Sk 4,29: *Pohleď tedy, Pane, na jejich hrozby a dej svým služebníkům, aby s odvahou a odhodlaně mluvili tvé slovo; 30 a vztahuj svou ruku k uzdravování, čiň znamení a zázraky skrze jméno svého svatého služebníka Ježíše."* Kdo vztahuje ruku? Je to Hospodin. Skrze jaké jméno jsou tyto věci činěny? Jedině skrze jméno Ježíš. Tento důraz nemůže nikdy dost přeexponovat. Proto je možné službu vkládání rukou a mazání olejem vůbec konat. Vždyť naše ruka je ruka hříšníka, ale Bůh je tak milostivý, že očišťuje a používá.

7. Kazuálie

- Vroucí modlitba
- Eucharistie – sv. večeře Páně
- Příprava na službu vkládání rukou a mazání olejem
- Pán jej pozdvihne – následná služba

Pavel Černý, září 2007